

SBORNÍK ABSTRAKTŮ

**E-přístupnost srozumitelně:
od problémů k řešením**

Olga Malinovská (ed.)

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

PEDAGOGICKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

E-přístupnost srozumitelně: od problémů k řešení

SBORNÍK ABSTRAKTŮ

Závěrečná konference projektu
„Překážky využití informačních a komunikačních
technologií a možnosti rozvoje ICT gramotnosti
u osob s limitovanou schopností přístupu
k informacím“ (TQ01000362)

15. ledna 2026,
Profesní dům, Malostranské náměstí 2/25, Praha 1

Mgr. Olga Malinovská, Ph.D. (editorka)
Mgr. Magdalena Svozilová (recenzentka)

T A
Č R

Tento projekt je spolufinancován se státní
podporou Technologické agentury ČR v rámci
Programu SIGMA.

www.tacr.cz

Výzkum užitečný pro společnost.

SBORNÍK ABSTRAKTŮ

Závěrečná konference projektu

„Překážky využití informačních a komunikačních technologií a možnosti rozvoje ICT gramotnosti u osob s limitovanou schopností přístupu k informacím“ (TQ01000362)

15. ledna 2026, Profesní dům, Malostranské náměstí 2/25, Praha 1

Projekt je realizován za finanční podpory Technologické agentury České republiky v rámci projektu Překážky využití informačních a komunikačních technologií a možnosti rozvoje ICT gramotnosti u osob s limitovanou schopností přístupu k informacím (TQ01000362, 2023–2026).

Editorka:

Mgr. Olga Malinovská, Ph.D.

Recenzentka:

Mgr. Magdalena Svozilová

Za věcnou a jazykovou správnost díla odpovídají autoři.

© Olga Malinovská (ed.), 2026

ISBN 978-80-7694-152-6

O konferenci

Závěrečná odborná konference projektu „Překážky využití informačních a komunikačních technologií a možnosti rozvoje ICT gramotnosti u osob s limitovanou schopností přístupu k informacím“ byla zaměřena na aktuální otázky digitální přístupnosti, praktické možnosti a řešení odstraňování bariér a využití moderních asistivních technologií.

Akce byla určena odborné veřejnosti – pracovníkům státní správy, neziskových organizací, škol a poradenských pracovišť, kteří se v praxi setkávají s uživateli s omezenou schopností přístupu k informacím. Program kombinoval plenární přednášky s tematickými sekcemi a prakticky zaměřenými bloky s akcentem na osoby se zrakovým, sluchovým a mentálním postižením, osoby se specifickými poruchami učení, rozvoj ICT gramotnosti a moderní asistivní řešení.

Předmluva

Digitální technologie dnes zásadně ovlivňují způsob, jakým lidé studují, pracují, komunikují i tráví volný čas. S jejich rostoucím významem však zároveň roste riziko digitálního vyloučení pro ty skupiny obyvatel, u nichž není zajištěn rovný přístup k informacím. To se týká zejména osob se zrakovým a sluchovým postižením, lidí s kognitivními obtížemi, specifickými poruchami učení a dalších uživatelů, pro které může být digitální prostředí bez cílených opatření prakticky nedostupné.

Projekt „Překážky využití informačních a komunikačních technologií a možnosti rozvoje ICT gramotnosti u osob s limitovanou schopností přístupu k informacím“ podporovaný Technologickou agenturou ČR si kladl za cíl tyto bariéry systematicky popsat a současně hledat cesty, jak je pomocí vhodně zvolených technických, pedagogických a organizačních opatření zmírnit. Výzkum se zaměřil na každodenní zkušenosti uživatelů v různých životních situacích, na úroveň jejich digitálních kompetencí i na možnosti podpory prostřednictvím asistivních řešení a kompenzačních strategií.

Tento sborník abstraktů zachycuje škálu témat prezentovaných na závěrečné konferenci. Příspěvky mapují přístupnost digitálního prostředí z pohledu osob se zrakovým, sluchovým a mentálním postižením i lidí se specifickými poruchami učení, věnují se legislativním souvislostem, metodám hodnocení ICT gramotnosti a možnostem využití moderních technologií – včetně umělé inteligence – jako nástroje podpory a posilování samostatnosti. Společným jmenovatelem je přesvědčení, že digitální přístupnost není okrajové technické téma, ale jedna z klíčových podmínek rovného zapojení všech lidí do života společnosti.

Obsah

Předmluva	5
Program	8
Dopolední blok – plenární příspěvky	11
Digitální přístupnost 2026: Od honu na chyby k uživatelskému prožitku	11
E-přístupnost a lidé s lehkým mentálním postižením	12
E-přístupnost v souvislostech osob se zrakovým postižením: souhrn závěrů aplikovaného výzkumu	13
Digitální přístupnost pro osoby se specifickými poruchami učení: bariéry a možnosti podpory	14
E-přístupnost a neslyšící uživatelé českého znakového jazyka	15
E-přístupnost ve světle legislativy	16
Zhodnocení ICT gramotnosti u osob se smyslovým postižením	17
Sekce Digitální prostor	18
Designové myšlení pro návrh přístupných produktů a služeb pro osoby s omezenou schopností přístupu k informacím	18
Sekce Asistivní řešení	19
AI v asistivních řešeních	19
Jak správně otitulkovat video: jednoduché techniky pro každého ...	20
Když grafy mluví: moderní technologie pro čtení grafiky osobami se zrakovým postižením	21
Od kompenzace k posílení: Analýza AI nástrojů v rukou studentů se specifickými potřebami	22
Závěr	23

Program

Dopolední blok

8:15–8:45	Registrace
8:45–9:00	Úvod (Moderuje: <i>Mgr. Adriana Dergam</i>)
9:00–9:15	<i>Mgr. Radek Pavlíček</i> Digitální přístupnost 2026: Od honu na chyby k uživatelskému prožitku
9:20–9:35	<i>doc. PhDr. Pavel Zíkl, Ph.D.</i>
9:40–10:00	<i>Mgr. et Mgr. Radka Prázdňá, Ph.D.</i> E-přístupnost v souvislostech osob se zrakovým postižením: souhrn závěrů aplikovaného výzkumu
10:00–10:30	Coffee break
10:30–10:50	<i>PaedDr. Helena Havlisová, Ph.D., doc. Mgr. Jiří Jošt, CSc.</i> Digitální přístupnost pro osoby se specifickými poruchami učení: bariéry a možnosti podpory
10:55–11:15	<i>Mgr. Kateřina Pešková, Mgr. Petr Vysuček, Ph.D., Mgr. Radka Nováková</i> E-přístupnost a neslyšící uživatelé českého znakového jazyka
11:20–11:40	<i>Mgr. Nicole Fryčová</i> E-přístupnost ve světle legislativy
11:45–12:00	<i>PhDr. Josef Procházka, Ph.D., Ing. Jaroslav Novák, Ph.D., Mgr. Olga Malinovská, Ph.D.</i> Zhodnocení ICT gramotnosti u osob se smyslovým postižením
12:05–12:15	<i>Mgr. Olga Malinovská, Ph.D.</i> - Závěr dopolední části
12:15–13:30	Oběd

Odpolední blok

Sekce Digitální prostor

Učebna S11

12:15–13:30	Oběd
13:30–14:30	<i>Jakub Goldmann, Martin Kopta</i> Designové myšlení pro návrh přístupných produktů a služeb
14:45–15:00	Závěr konference

Sekce Asistivní řešení

Malá aula

13:30–13:45	<i>Mgr. Pavlína Soušková</i> AI v asistivních řešeních
13:50–14:05	<i>Zbyněk Cincibus</i> Jak správně otitulkovat video: jednoduché techniky pro každého
14:10–14:25	<i>Mgr. Eliška Lebedová</i> Když grafy mluví: moderní technologie pro čtení grafiky osobami se zrakovým postižením
14:30–14:45	<i>Mgr. Kristýna Chaloupková, Mgr. Kateřina Veselá</i> Od kompenzace k posílení: Analýza AI nástrojů v rukou studentů se specifickými potřebami
14:45–15:00	Závěr konference

Dopolední blok – plenární příspěvky

Digitální přístupnost 2026: Od honu na chyby k uživatelskému prožitku

Mgr. Radek Pavlíček

Středisko Teiresiás, Masarykova univerzita

Abstrakt

Současný stav digitální přístupnosti vykazuje navzdory dlouhodobé existenci standardů výraznou stagnaci – 96 % webových rozhraní stále obsahuje snadno detekovatelné a mnohdy jednoduše opravitelné bariéry. Praxe tak ukazuje, že současné pojetí přístupnosti naráží na své limity. Přístup postavený na rigidním a mnohdy až puntičkářském dodržování metodiky WCAG 2 se ukazuje jako nedostatečný pro dosažení skutečné digitální inkluze. V příspěvku bude představen koncept „přístupnosti na papíře“, která sice formálně vyhovuje technickým auditům, ale v praxi uživatelům prokazuje medvědí službu.

V kontextu plné účinnosti Evropského zákona o přístupnosti (EAA) je zkoumán posun vnímání přístupnosti z oblasti společenské odpovědnosti do roviny zákonné shody a byznysového rizika. Tento proces je identifikován jako přechod k utilitárnímu „honu na chyby“, typickému především pro komerční subjekty. V rámci této analýzy jsou diferencovány dvě skupiny aktérů podle jejich postoje k implementaci: tzv. „auditoři shody“, u nichž dominuje snaha o formální naplnění norem za účelem eliminace právních rizik bez hlubšího porozumění potřebám uživatelů, a „architekti inkluze“, kteří vnímají přístupnost jako integrální součást uživatelského prožitku (UX).

Příspěvek dále porovnává omezení současného binárního modelu hodnocení (vyhověl/nevyhověl) metodiky WCAG 2, včetně absence jejích horizontálních priorit, s nastupující filozofií standardu WCAG 3. Nový koncept je představen jako model zaměřený na výsledky (Outcomes), který namísto striktních technických seznamů akcentuje měření reálné použitelnosti pro člověka. Příspěvek dochází k závěru, že nezbytnou podmínkou pro funkční digitální prostředí v roce 2026 je změna paradigmatu – odklon od mechanického odškrtnutí technických parametrů směrem k holistickému měření uživatelské zkušenosti, což představuje klíčový krok k překonání současné krize implementace digitální přístupnosti.

Klíčová slova: digitální přístupnost, WCAG, uživatelská zkušenost, UX, Evropský akt o přístupnosti, inkluze

E-přístupnost a lidé s lehkým mentálním postižením

doc. PhDr. Pavel Zíkl, Ph.D.

Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Abstrakt

Cílem příspěvku je zlepšit naše porozumění tomu, jak mladí dospělí s lehkým mentálním postižením využívají ICT, s jakými překážkami se setkávají a co by z jejich pohledu mohlo pomoci při využívání ICT. Prezentovány jsou výsledky výzkumu, které ukazují, jak využívají lidé s LMP ICT (chytré telefony, PC apod.), internet (pro zábavu, vzdělávání) nebo online služby (online nákupy, bankovníctví, e-mail) ve srovnání s celou populací. Další část je věnována překážkám, mezi něž patří zejména nízká úroveň digitálních kompetencí (včetně oblasti bezpečnosti), materiální a ekonomické překážky nebo nízké povědomí o možnostech podpory. V závěrečné části jsou nastíněny možnosti podpory této skupiny lidí v rozvoji digitálních kompetencí. Výsledky podtrhují nutnost cílených intervencí, včetně dostupného vzdělávání a podpory uživatelů, stejně jako potřebu zohlednění specifických potřeb této skupiny při návrhu digitálních služeb.

Klíčová slova: e-přístupnost, lehké mentální postižení, digitální kompetence, digitální gramotnost, inkluzivní služby

E-přístupnost v souvislostech osob se zrakovým postižením: souhrn závěrů aplikovaného výzkumu

Mgr. et Mgr. Radka Prázdná, Ph.D.

Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Abstrakt

Příspěvek prezentuje vybrané závěry aplikovaného smíšeného výzkumu zaměřeného na využívání informačních a komunikačních technologií (ICT) osobami se zrakovým postižením a na identifikaci bariér, které mohou vést k jejich digitální exkluzi. Dynamický technologický rozvoj v oblasti ICT sice přináší nové příležitosti, zároveň však generuje nové typy překážek v oblasti přístupnosti digitálního prostředí. Výzkum se soustředil zejména na mapování bariér při práci s informacemi v internetovém prostředí, při komunikaci prostřednictvím ICT, při využívání mobilních aplikací a digitálních služeb, jako jsou e-bankovníctví či e-shopy. Současně byly sledovány způsoby nabytí ICT gramotnosti, subjektivní hodnocení vlastních kompetencí a spektrum činností realizovaných pomocí ICT.

Kvantitativní data byla získána prostřednictvím dotazníku vlastní konstrukce, jehož tvorbě předcházela analýza dostupných výzkumů a předvýzkum mezi osobami se zrakovým postižením; do šetření se zapojilo 85 respondentů. Na kvantitativní část navázal kvalitativní výzkum realizovaný formou fokusních skupin s osobami se zrakovým postižením a odborníky na přístupnost ICT v České republice. Výsledky poukazují na přetrvávající nedostatky v oblasti přístupnosti webových obsahů a mobilních aplikací navzdory existujícím legislativním požadavkům. Mezi nejčastěji identifikované bariéry patří částečná kompatibilita webů a aplikací se screenreadery, nepřístupné webové formuláře a časté změny digitálních rozhraní v důsledku aktualizací a redesignů.

Klíčová slova: e-přístupnost, zrakové postižení, digitální bariéry, asistivní technologie, ICT, inkluze

Digitální přístupnost pro osoby se specifickými poruchami učení: bariéry a možnosti podpory

PaedDr. Helena Havlisová, Ph.D.; doc. Mgr. Jiří Jošt, CSc.

Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Abstrakt

Rostoucí digitalizace společnosti klade důraz na zajištění rovného přístupu k digitálním technologiím pro všechny, včetně osob se specifickými poruchami učení (SPU). Příspěvek se zaměřuje na klíčové aspekty digitální přístupnosti z pohledu této cílové skupiny, přičemž vychází z jejich zkušeností a identifikovaných bariér při využívání digitálních nástrojů. Analýza reflektuje subjektivně vnímané obtíže spojené s orientací v online prostředí, používáním mobilních aplikací a služeb i komunikací prostřednictvím ICT. Výzkum byl realizován kombinací online dotazníkového šetření (N = 183) a fokusních skupin s osobami se SPU a odborníky na digitální přístupnost. Zjištění ukazují, že hlavní překážkou je nedostatečná systematická podpora rozvoje digitálních kompetencí a nízké povědomí o asistivních technologiích. Další bariéru představuje nízká uživatelská přívětivost digitálních služeb, často způsobená nepřehledným designem a nedostatečným přizpůsobením specifickým potřebám uživatelů se SPU.

Klíčová slova: digitální přístupnost, specifické poruchy učení, SPU, digitální kompetence, inkluzivní vzdělávání

E-přístupnost a neslyšící uživatelé českého znakového jazyka

Mgr. Kateřina Pešková; Mgr. Petr Vysuček, Ph.D.; Mgr. Radka Nováková

*Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích;
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy; Deaf Friendly® s.r.o.*

Abstrakt

Příspěvek představuje výsledky aplikovaného výzkumu zaměřeného na přístupnost digitálního prostředí pro neslyšící uživatele českého znakového jazyka (ČZJ). Výzkum kombinuje kvantitativní data z dotazníkového šetření s kvalitativními výstupy z fokusních skupin a ukazuje, že aktuální rámec e-přístupnosti, založený zejména na Evropském aktu o přístupnosti (EAA) a technických standardech, není pro tuto skupinu uživatelů dostačující a pro naplnění práv na přístupné informace a komunikaci je nutné e-přístupnost nahlížet nad rámec tohoto zákona.

Zjištění potvrzují, že psaná čeština – která tvoří hlavní způsob zpřístupňování informací většiny digitálních prostředí a služeb – není pro značnou část uživatelů ČZJ plně srozumitelná. Tento fakt – že čeština je pro neslyšící uživatele ČZJ de facto cizím jazykem – je ve většinové společnosti stále nedostatečně reflektován. Klíčovou bariérou není samotná úroveň digitální gramotnosti, nýbrž digitální prostředí a služby koncipované bez zohlednění toho, že uživatelé ČZJ nejsou rodilými mluvčími češtiny.

Na základě výsledků výzkumu autoři navrhuji vytvoření státem garantovaných metodických doporučení a jasných kritérií pro návrh přístupného digitálního prostředí a služeb pro uživatele ČZJ. Dále upozorňují na limity automatizovaných řešení (např. překladačů do znakového jazyka využívajících umělou inteligenci), neboť tato řešení nestaví na reálných možnostech a často vycházejí z mylné představy, že ČZJ je čeština převedená do znaků.

Funkční přístupnost, jak ji autoři chápou, je otázkou způsobu, jak jsou digitální služby navrhovány. Digitální služby přístupné pro uživatele ČZJ by měly vznikat prostřednictvím běžných uživatelsky orientovaných procesů, založených na principech UX a designu služeb, s aktivním zapojením odborníků na lingvistiku znakových jazyků a přístupnost. Nedílnou součástí tohoto přístupu je deaf-led princip, tedy zapojení neslyšících odborníků do všech fází návrhu, realizace i hodnocení služby.

Klíčová slova: e-přístupnost, český znakový jazyk, digitální gramotnost, funkční přístupnost, WCAG, EAA, jazyková rovina přístupnosti, design služeb, deaf-led

E-přístupnost ve světle legislativy

Mgr. Nicole Fryčová

Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, z. s.; Výbor pro přístupnost veřejné správy a veřejných služeb při Radě vlády pro osoby se zdravotním postižením

Abstrakt

Příspěvek poskytuje základní orientaci v právním rámci digitální přístupnosti jako klíčovém předpokladu nezávislého života a plnohodnotného zapojení osob se zdravotním postižením do společnosti. Cílem je zasadit legislativní požadavky do širšího kontextu a shrnutím představit hlavní normy od mezinárodních závazků po českou právní úpravu. Úvod přibližuje mezinárodní a evropská východiska, zejména Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením a související výkladové dokumenty, a vysvětluje rozdíl mezi „přístupností“ jako preventivním (ex ante) opatřením a „přiměřeným opatřením“ jako individuální úpravou. Následně představuje klíčové evropské předpisy, zejména směrnici (EU) 2016/2102 a směrnici (EU) 2019/882 (European Accessibility Act), a popisuje jejich promítnutí do českého práva prostřednictvím zákona č. 99/2019 Sb. a zákona č. 424/2023 Sb. o požadavcích na přístupnost některých výrobků a služeb. Závěr shrnuje vybrané strategické materiály a podpůrné platformy a zdůrazňuje význam odborných konzultací a principů univerzálního designu pro tvorbu digitálních služeb přístupných co nejširšímu spektru uživatelů.

Klíčová slova: e-přístupnost, legislativa, Evropský akt o přístupnosti, veřejná správa, práva osob se zdravotním postižením

Zhodnocení ICT gramotnosti u osob se smyslovým postižením

PhDr. Josef Procházka, Ph.D.; Ing. Jaroslav Novák, Ph.D.; Mgr. Olga Malinovská, Ph.D.

Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova; Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Abstrakt

Digitální gramotnost je v současné společnosti klíčovou kompetencí pro vzdělávání, pracovní uplatnění i každodenní život. U osob se smyslovým postižením však její rozvoj a hodnocení naráží na specifické bariéry. Příspěvek představuje nově vytvořený evaluační nástroj zaměřený na zjišťování úrovně ICT gramotnosti u adolescentů ve věku 14–21 let se zrakovým nebo sluchovým postižením. Cílem nástroje je nejen diagnostika aktuální úrovně dovedností, ale také identifikace oblastí vhodných k dalšímu rozvoji.

Nástroj vychází z rámce DigComp 2.2 a je strukturován do tří částí: (1) test minimálních digitálních kompetencí, (2) sebehodnotící dotazník a (3) praktické úlohy. Při jeho tvorbě byl kladen důraz na přístupnost pro uživatele asistivních technologií, jednoduché a intuitivní rozhraní a možnost využití ve školském poradenském systému. Nástroj byl implementován v prostředí LMS Moodle, který nabízí výhody v oblasti udržitelnosti a integrace do školního prostředí.

Výsledky testování ukazují, že nástroj poskytuje relevantní a prakticky využitelné informace pro pedagogy, poradce i samotné uživatele. Vedle objektivního hodnocení umožňuje také porozumět subjektivnímu vnímání vlastních dovedností a psychologickým bariérám při používání ICT. Autoři považují nástroj za efektivní pomůcku v oblasti profesní přípravy a sociální inkluze osob se smyslovým postižením.

Klíčová slova: ICT gramotnost, smyslové postižení, digitální kompetence, asistivní technologie, evaluace, inkluze

Sekce Digitální prostor

Designové myšlení pro návrh přístupných produktů a služeb pro osoby s omezenou schopností přístupu k informacím

Jakub Goldmann; Martin Kopta

Švejda Goldmann, s.r.o.; Fakulta informatiky a statistiky, Vysoká škola ekonomická v Praze

Abstrakt

Designové myšlení je iterativní přístup k kreativnímu řešení problémů, který se zaměřuje na hluboké porozumění potřebám uživatelů s cílem vyvinout inovativní a praktická řešení. Zahrnuje fáze jako empatie, definice, tvorba nápadů, prototypování a testování, aby bylo možné rychle prozkoumat a zdokonalit nápady se zapojením cílového publika. Jedná se o flexibilní návrhový rámec, nikoli přísný lineární proces. Workshop nás seznámí s příklady dobré praxe z řešení složitých výzev v různých odvětvích a vyzkoušíme si praktické metody pro zapojení empatie a zpětné vazby z reálného světa pro navrhnutí přístupné a inkluzivní digitální služby.

Klíčová slova: designové myšlení, uživatelská zkušenost, přístupnost, inkluzivní design, digitální služby

Sekce Asistivní řešení

AI v asistivních řešeních

Mgr. Pavlína Soušková

Ostravská univerzita; Středisko Teiresiás, Masarykova univerzita

Abstrakt

Příspěvek se zabývá využitím umělé inteligence v oblasti asistivních technologií a sleduje její vývoj od raných specializovaných zařízení, jako jsou čtečky obrazovky či systémy optického rozpoznávání textu, až po současné trendy, kdy se běžně dostupné AI aplikace stávají významnou kompenzační pomůckou. Pozornost je věnována zejména posunu od úzce specializovaných technologií k univerzálním řešením integrovaným do každodenních digitálních nástrojů a zařízení. Na vybraných příkladech z praxe jsou prezentovány přínosy AI pro zvýšení samostatnosti a přístupnosti, ale také limity a výzvy, především v oblasti přístupnosti samotných AI nástrojů. Součástí příspěvku je rovněž reflexe osobních zkušeností uživatele se zrakovým postižením, které ilustrují praktický dopad současných AI řešení na kvalitu života a digitální inkluzi.

Klíčová slova: umělá inteligence, asistivní technologie, zrakové postižení, digitální inkluze, kompenzační pomůcky

Jak správně otitulkovat video: jednoduché techniky pro každého

Zbyněk Cincibus

Středisko Teiresiás, Masarykova univerzita

Abstrakt

Příspěvek se zaměřuje na současné možnosti využití nástrojů založených na umělé inteligenci při titulkování a přepisu audiovizuálních materiálů v prostředí školství, veřejné správy a neziskových organizací. Stručně představuje rozdíl mezi přepisem a titulkováním a ukazuje, jak se v praxi mění tradiční pracovní postupy s nástupem automatického rozpoznávání řeči.

Hlavní pozornost je věnována praktickému využití nástrojů pro automatický přepis (zejména Speechmatics a Beey.io, okrajově Whisper) a jejich limitům z hlediska přesnosti, čitelnosti a významové správnosti. Příspěvek zdůrazňuje, že AI nástroje představují účinný prostředek ke zrychlení práce, nikoli však hotové řešení, a že odpovědnost za kvalitu výsledných titulků vždy nese jejich zadavatel či zveřejňovatel.

Závěrečná část se zaměřuje na roli manuální korekce a představuje nástroje Aegisub a Subtitle Edit jako klíčovou součást workflow, které umožňuje vytvářet srozumitelné, technicky správné a prakticky použitelné titulky i při omezených časových a personálních možnostech.

Klíčová slova: titulkování, automatické rozpoznávání řeči, přepis, digitální přístupnost, videoobsah

Když grafy mluví: moderní technologie pro čtení grafiky osobami se zrakovým postižením

Mgr. Eliška Lebedová

Matapo a.s.

Abstrakt

Grafické informace jsou dnes nedílnou součástí vzdělávání, pracovního života i digitálního prostoru. Zatímco běžní žáci během školní docházky pracují s tisíci grafickými prvky, nevidomý žák má podle odhadů přístup pouze k přibližně 1 % z nich. Pro osoby se

zrakovým postižením představuje grafika významnou bariéru, a to kvůli nemožnosti komplexního zobrazení, omezenému prostoru pro Braillovo písmo či orientačním obtížím při vnímání rozložení informací.

Příspěvek představuje různé způsoby zpřístupnění grafiky skrze hmat a sluch a přibližuje, jaký přínos v tomto směru mají moderní asistivní technologie. Na konkrétních příkladech, jako je Tactonom Reader a BlindShell Classic 3 s aplikací Observe, jsou demonstrovány možnosti převodu vizuálních informací do přístupnějších formátů, včetně 2D/3D hmatových modelů, hlasového výstupu či interaktivní navigace.

Důraz je kladen nejen na praktickou využitelnost těchto nástrojů, ale i na jejich přínos pro samostatnost, vzdělávání a inkluzivní zapojení uživatelů se zrakovým postižením do společnosti.

Klíčová slova: zrakové postižení, asistivní technologie, přístupnost grafiky, hmatová grafika, zvukový výstup, inkluze

Od kompenzace k posílení: Analýza AI nástrojů v rukou studentů se specifickými potřebami

Mgr. Kristýna Chaloupková; Mgr. Kateřina Veselá

Centrum podpory studentů se specifickými potřebami, Univerzita Palackého v Olomouci

Abstrakt

Příspěvek se zaměřuje na možnosti využití umělé inteligence (AI) jako kompenzační pomůcky pro studenty vysokých škol s diagnózou specifických poruch učení (SPU). Cílem výzkumu bylo zmapovat, jakým způsobem tito studenti AI nástroje používají, jaké přínosy a bariéry vnímají, a jaký dopad má AI na jejich studijní zkušenost.

Výzkum využil smíšený metodologický přístup (mixed-methods), přičemž hlavním kvalitativním nástrojem byly polostrukturované rozhovory se studenty s SPU. Výsledky ukazují, že nástroje jako ChatGPT, ReadSmart, LARF, LaMPPost, digitální plánovače, OCR technologie a nástroje pro shrnutí textu pomáhají zejména při zlepšování čtení u osob s dyslexií a snižování úzkosti při psaní u studentů s dysgrafií. Funkce jako hlasité čtení a anotace přispívají k lepšímu porozumění textu.

V širším kontextu příspěvek akcentuje význam umělé inteligence nejen jako technologického nástroje, ale i jako potenciálního pedagogického partnera. Důležitou roli v tomto procesu sehrávají speciální pedagogové, kteří mohou napomoci etickému, smysluplnému a inkluzivnímu začleňování AI do vysokoškolského vzdělávání. Závěry poukazují na nutnost mezioborové spolupráce, formulace jasných pravidel pro využívání AI a potřebu cíleného školení jak studentů, tak akademických pracovníků.

Klíčová slova: umělá inteligence, specifické poruchy učení, vysokoškolské vzdělávání, inkluze, kompenzační strategie

Závěr

Představené příspěvky ukazují, že digitální přístupnost je mnohvrstevnaté téma propojující technologický vývoj, legislativu, pedagogickou praxi i každodenní zkušenost uživatelů. Bariéry, s nimiž se osoby se smyslovým postižením, specifickými poruchami učení či lehkým mentálním postižením setkávají, nemají pouze technický charakter – dotýkají se také jazykových, kognitivních a sociálních aspektů zapojení do společnosti.

Výzkumné aktivity realizované v rámci projektu i diskuse během závěrečné konference ukázaly, že účinnou cestou k nápravě není jen kontrola souladu s normami, ale především systematická spolupráce mezi tvůrci digitálních služeb, speciálními pedagogy, uživateli a zástupci veřejné správy. Klíčovou roli hraje průběžné vyhodnocování reálné uživatelské zkušenosti, rozvoj digitálních kompetencí a podpora asistivních technologií.

Věříme, že tento sborník abstraktů bude inspirací pro další výzkum, inovace i praktická opatření v oblasti digitální přístupnosti a ICT gramotnosti. Zároveň doufáme, že přispěje k dialogu mezi profesemi a institucemi, které mohou společně usilovat o digitální prostředí, jež je přehledné, srozumitelné a skutečně otevřené všem.

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

PEDAGOGICKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

ISBN 978-80-7694-152-6

9 788076 941526